

Dirua beti eskura

Kutxazain automatikoei esker, dirua behar izanez gero, edozein momentutan atera dezakegu. Haien sorrerari buruz arituko gara jarduera honetan. Testua irakurri eta ariketa hauek egin ditzakezu:

- Zure poltsikoari begiratu.
- Testua irakurri eta galderei erantzun.
- ARREN eta NAHIZ ETA.... landu.
- Zure ohiturak aztertu eta gelakideei azaldu.

Argazkia: Pxfuel

OHARRA: Ikasgelan ez bazaudete, talde-jarduera hau egiten hasi aurretik, adostu irakaslearekin batera zuen arteko komunikazio-tresna: foroa, posta elektronikoa, WhatsApp, Teams, Hangouts, Google Duo, Skype...

1. Beti dirua poltsikoan

Edozein momentutan dirua ateratzeko aukera izan arren, batzuek beti dirua eramaten dute diru-zorroan. Besteek, aldiz, ez. Zuk zein multzotan kokatzen duzu zure burua?

Argazkia: Pxfuel

Nik beti eramaten dut dirua soinean, eta dezente, gainera!

Niri asko ez, baina diru apur bat eramatea gustatzen zait, badaezpada.

Ba ni, dirurik gabe ere lasai ibiltzen naiz, txartela baitaukat.

Ni dirurik gabe ibiltzen naiz, eta gero, behar denean, beti falta!

Arrazoitu erantzuna testu labur bat idatziz, eta bidali irakasleari.

2. Kutxazain automatikoa, asmakizun nahiko berria

Irakurri testua erantzun galderei.

Kutxazain automatikoa, asmakizun nahiko berria

Gaur egun dirua nonahi eta noiznahi atera dezakegu. Baliabide eroso da. Baina kutxazain automatikoak ez dira asmatu zaharrak.

Kutxazain automatikoaren asmatzaileak ez zuen arrakastarik lortu lehenengo saiakera egin zuenean. Luther George Simjian Turkiatik iritsi zen Ameriketako Estatu Batuetara (AEB). Gauza ugari asmatu zituen, horien artean kutxazain automatikoa, 1939an. 20 patente eskaera erregistratu zituen, eta Citicorp enpresari eskatu zion bere asmakizuna probatzeko. Proba egin zuten, baina ez zuen arrakastarik izan, pertsona gutxi batzuek besterik ez zuten erabiltzen. Beraz, sei hilabete pasatu ondoren, kendu egin zuten kutxazaina enpresaren egoitzatik.

1967ko ekainaren 27an lehen kutxazaina jarri zuten lekua, Londresen. Argazkia: Philafrenzy (CC BY-SA 4.0)

Arrakasta izan zuen lehena

20 urte baino gehiago pasatu ziren lehenengo kutxazain automatikoak arrakasta izan zuenerako. Londresen gertatu zen. John Shepherd-Barron eskoziarrak dirua kontatzeko makinak egiten zituen enpresa batean egiten zuen lan. Hirian lan egiten zuen arren, landan bizi zen. Larunbatero joaten zen bankura aste guztirako dirua ateratzera. Behin, ordea, berandu iritsi zen eta ezin izan zuen dirurik atera. Pertsona baten beharrik izan gabe dirua ateratzeko modua pentsatzen hasi zen orduan: txokolatea ematen zuen makina bat etorri zitzaion burura, eta antzerako zerbait sortzea pentsatu zuen.

Barclays banketxeak 1967an probatu zuen Shepherd-Barronen makina Londresko sukurtsal batean. Hasieran, dirua ateratzeko txartelak erabili beharrean txekeak erabiltzen ziren. Txekea sartu, lau zenbakiko gakoa jarri eta 10 libera esterlina ematen zituen. Lehenengo kutxazain automatiko haiek dirudunentzat ziren. Izan ere, ez zeuden sare bati konektatuta, mailegu baten modukoa zen, eta diru-kopuru jakin bat ematen zuten. Banketxeak bezeroarengan konfiantza izan behar zuen, ziur egun behar zuen bezeroak diru hori bazuela.

Zenbait aldaketa

Asmakizunak arrakasta izan zuen, eta hura hobetzeko aldaketak proposatu zituzten berehala. Horrela, kutxazain automatikoak bilakaera izan du gaur egun ezagutzen dugun sistemara iritsi arte.

Urte hauetan guztietan mota askotako aldaketak izan dira. Funtzionamenduari dagokionez, txekeen ordez plastikozko txartelak erabiltzen hasi ziren, epe motzean, eta txartel horiek ere aldatzen eta segurtasun aldetik hobetzen joan dira. Ateratzen den diru-kopuruari dagokionez, urrun geratu dira hasierako kopuru jakin haiek. Orain, bakoitzak nahi duen kopurua ateratzen du, eta txartelak norberaren diru-kontuari lotuta daude.

Gaur egun hainbat eragiketa egin daitezke kutxazainetan. Argazkia: Pxhere

Erabileran ere izan dira aldaketak. Gaur egun, dirua ateratzeaz gain, oso arrunta da beste eragiketa batzuk egin ahal izatea kutxazainetan: telefono mugikorra kargatu, diru-saldoa ikusi edo transferentzia bat egin, adibidez.

Bada, ordea, Shepherd-Barronek asmatu zuenetik aldatu ez denik ere: lau zenbakiko gakoa, hain zuzen. Hasieran sei zenbaki jartzea pentsatu bazuen ere, emaztearekin hitz egin eta lau gogoratzea errazagoa zela erabaki omen zuten. Halaxe erabiltzen da mundu osoan.

Baina ordaintzeko moduak ikaragarri aldatu dira: gero eta ordainketa gehiago egiten dira diru-txartelekin edo telefono mugikorrekin, eta gutxiago eskudirua erabilia. Beraz, ikusteko dago kutxazain automatikoek zer nolako etorkizuna izango duten.

Erantzun galderei zure hitzekin

1. Simjianen kutxazain automatikoak zergatik ez zuen arrakastarik izan?
2. Zer gertatu zitzaion Shepherd-Barroni larunbata batean?
3. Hasieran zergatik zen beharrezkoa banketxeak bezeroarengan konfiantza izatea?
4. Txekeek zer bilakaera izan zuten?
5. Gaur egun zertarako erabil daiteke kutxazain automatikoa?.....
6. Zergatik aldatu zuen Shepherd-Barronek sei zenbakiko gakoa jartzeko asmoa?

Gaur egun erabat arrunta da kutxazainetan dirua ateratzea . Argazkia: Pxhere

Argazkia: Pxfuel

3. Ideia ona izan arren...

Esaldi kontzesiboetan, esaldi nagusian adierazten den ekintza betetzeko, mendeko esaldiak oztopoa, akatsa edo eragozpena dagoela adierazten du. Hainbat egitura kontzesibo daude, horien artean: **NAHIZ ETA... eta ARREN.**

Hirian lan egiten zuen arren, landan bizi zen.

KONTUAN HARTU:

ARREN: egitura hau menpeko esaldiaren amaieran jartzen da eta, aditz jokatuarekin edota jokatugabeekin erabiltzen da.

- **Aditz jokatugabeekin: Aditz partizipioa + arren**
 - *Hirian lan egin arren, landan bizi zen.*
 - *Idea ona izan arren, ez zuen arrakastarik eduki.*
- **Aditz jokatuarekin: Aditza jokatua + - eN + arren**
 - *Hirian lan egiten zuen arren, landan bizi zen.*
 - *Idea ona izan zuen arren, ez zuen arrakastarik eduki.*

NAHIZ ETA...: egitura hau menpeko esaldiaren hasiera-hasieran jartzen da, eta aurreko forma bezala, aditz jokatuarekin edota jokatugabeekin erabiltzen da.

- **Aditz jokatugabeekin: Nahiz eta + aditz-partizipioa (izan, egin, irabazi...)**
 - *Nahiz eta hirian lan egin, landan bizi zen.*
 - *Nahiz eta ideia ona izan, ez zuen arrakastarik eduki.*
- **Aditz jokatuarekin: Nahiz eta + aditza jokatua + - eN (duen, duten)**
 - *Nahiz eta hirian lan egiten zuen, landan bizi zen.*
 - *Nahiz eta ideia ona izan zuen, ez zuen arrakastarik eduki.*

Aurreko azalpenak kontuan hartuta
berridatzi beheko esaldiak **ARREN** edo
NAHIZ ETA... erabilia.

Argazkia: Pxfuel

1. Luther George Simjian Ameriketako Estatu Batuetan bizi zen, baina Turkian jaioa zen.

.....

2. Bankura joan zen, baina ez zuen dirurik ateratzea lortu.

.....

3. Asmakizunak arrakasta izan zuen, baina hobetzeko aldaketak proposatu zituzten.

.....

4. Hasieran txekak erabiltzen zituzten, baina gero plastikozko txartelak erabiltzen hasi ziren.

.....

5. Lehen makinak diru-kopuru jakin bat ematen zuen, baina orain, bakoitzak nahi duena ateratzen du.

.....

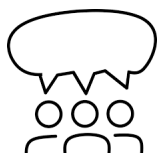
4. Dirutan ala beste modu batera?

Kutxazainek aukera ematen digute edozein momentutan eskudirua izateko. Hala ere, bakoitzak gure ohiturak ditugu, eta eskudirua izan arren, batzuetan txartelarekin ordaintzen dugu. Aztertu zure ohiturak:

Nola ordaintzen dut?	Eskudirutan	Txartelarekin	Beste modu batean (jarri nola)
Eguneko erosketa			
Asteko erosketa			
Ibilgailuaren erregaia			
Taxia			
Opor-bidaia			
Arropa /oinetakoak			
Opari bat			
Kaleko saltzaile bati erositakoa			
Jatetxe bateko kontua			
Lagunekin hartutako tragoa			
Etxean egindako konponketa bat			
Etzerako erositako altzari bat			

Idatzi, labur, zeren arabera erabakitzen duzun modu batera edo bestera ordaintzea ondoren gelakideei azaltzeko.

- Antzera jokutzen duzue? Erabakia hartzeko arrazoiak ere antzekoak dira?
- Eskudirua eta txartelaz gain, zein beste modu atera zaizkizue?

ERANTZUNAK

2. Kutxazain automatikoa, asmakizun nahiko berria

1. Simjianen kutxazain automatikoak zergatik ez zuen arrakastarik izan? (**Oso jende gutxi erabiltzen zuelako. Proba egin zuten, baina sei hilabete pasata kendu egin zuten**).
2. Zer gertatu zitzaion Shepherd-Barroni larunbata batean? (**Berandu iritsi zen bankura eta ez zuen dirurik ateratzeko aukerarik izan**).
3. Hasieran zergatik zen beharrezkoa banketxeak bezeroarengan konfiantza izatea? (**Kutxazainak ez zeudelako sarean, eta dirua ateratzea mailegu bat ematearen modukoa zen. Bezeroek dirua bazutela ziur egon behar zuen banketxeak**).
4. Txekeek zer bilakaera izan zuten? (**Txekeen ordezkio plastikozko txartelak erabiltzen hasi ziren epe motzean, eta txartel horiek ere hobetzen joan dira**).
5. Gaur egun zertarako erabil daiteke kutxazain automatikoa? (**Dirua ateratzeko, telefono mugikorra kargatzeko, diru-saldia ikusteko edo transferentzia bat egiteko, besteak beste**).
6. Zergatik aldatu zuen Shepherd-Barronek sei zenbakiko gakoa jartzeko asmoa? (**Emaztearekin hitz egin ondoren lau gogoratzea errazagoa zela erabaki omen zutelako**).

3. Ideia ona izan arren...

EREDUA

1. Luther George Simjian Ameriketako Estatu Batuetan bizi zen, baina Turkian jaioa zen.
(Luther Geroge Simjian Ameriketako Estatu Batuetan **bizi arren**, Turkian jaioa zen).
2. Bankura joan zen, baina ez zuen dirurik ateratzea lortu.
(**Nahiz eta** bankura **joan**, ez zuen dirurik ateratzea lortu).
3. Asmakizunak arrakasta izan zuen, baina hobetzeko aldaketak proposatu zituzten.
(Asmakizunak arrakasta **izan zuen arren**, hobetzeko asmoz aldaketak proposatu zituzten).
4. Hasieran txekeak erabiltzen zituzten, baina gero plastikozko txartelak erabiltzen hasi ziren.
(**Nahiz eta** hasieran txekeak **erabiltzen zituzten**, gero plastikozko txartelak erabiltzen hasi ziren).
5. Lehen makinak diru-kopuru jakin bat ematen zuen, baina orain, bakoitzak nahi duena ateratzen du.
(Lehen makinak diru-kopuru jakin bat **eman arren**, orain bakoitzak nahi duena ateratzen du).